

Fakulteta za zdravstvo **Angele Boškin**
Angela Boškin Faculty of Health Care

Diplomsko delo
visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje
ZDRAVSTVENA NEGA

UKREPI ZA OBVLADOVANJE ALKOHOLNE PROBLEMATIKE V SLOVENIJI

MEASURES FOR CONTROLLING ALCOHOL ABUSE IN SLOVENIA

Mentorica: Sanela Pivač, viš. pred.   Kandidatka: Romana Jovančević

Jesenice, avgust, 2018

ZAHVALA

Za pomoč in vodenje pri pisanju diplomskega dela se zahvaljujem mentorici Saneli Pivač, viš. pred., za strokovno mnenje se zahvaljujem recenzentki doc. dr. Ivici Avberšek Lužnik, ter Juliji Potrč Šavli za lektoriranje diplomskega dela.

Rada bi se zahvalila vsem svojim najbližjim, ki so mi stali ob strani in me podpirali tekom študija in pisanja diplomskega dela.

POVZETEK

Teoretična izhodišča: V Sloveniji je alkoholna problematika močno prisotna. Vedno bolj je škodljivo pitje alkohola prisotno tudi med mladimi, zato je potrebna posebna obravnava, ter dejanja kako preprečiti porast škodljivega pitja. Namen diplomskega dela je preučiti ukrepe za obvladovanje alkoholne problematike in prikazati njihov učinek pri preprečevanju posledic škodljivega pitja.

Metoda: V diplomskem delu smo uporabili sistematični pregled literature. Pregled temelji na teoretični kvalitativni tehniki zbiranja podatkov. Za iskanje literature smo uporabili elektronsko bazo podatkov Obzornik zdravstvene nege, CINAHL, PubMed, ter Zdravniški Vestnik. Ključne iskalne besedne so bile: »alkohol«, »alkohol v Sloveniji«, »preprečevanje alkohola«, »uživanje alkohola«, »preventivni ukrepi pri alkoholu«, »preprečevanje alkoholizma«, »alkoholizem«, »alcohol measures effects«, »alcohol prevention effects«, »alcohol prevention«, »alcohol reduction«. Osnovni omejitveni kriteriji iskanja: slovenski in angleški jezik, leto izdaje 2008-2018, celotno besedilo, PDF oblika besedila. S pomočjo ključnih iskalnih besed in omejitvenih kriterijev smo v končno analizo vključili 10 raziskav.

Rezultati: V vsebinsko analizo smo vključili 10 raziskav, ki so ustrezale vsem kriterijem iskanja. Hierarhično je najvišje na lestvici ena nerandomizirana raziskava, sledi ji pet sistematičnih pregledov literature in dve posamezne korelacijske/opazovalne študije, ter dva sistematična pregleda opisnih študij. Postavili smo 31 kod, ki smo jih glede na medsebojne povezave in lastnosti združili v 3 vsebinske kategorije: škodljivo pitje alkohola; ukrepi; učinkovitost ukrepov.

Razprava: Škodljivo pitje alkohola je vedno pogostejše, ne le v Sloveniji, temveč tudi v svetu. V Sloveniji imamo aktivno Alkoholno politiko, ki z zakoni omejuje pitje alkohola, vendar to ni dovolj za zmanjšanje alkoholne problematike, zato so potrebni na dokazih podprti ukrepi, ki bodo preprečevali, ter manjšali škodljive posledice alkoholnih pijač.

Ključne besede: alkohol, preprečevanje alkoholizma, alkoholna odvisnost, javnozdravstveni problem, preventivna dejanja

SUMMARY

Background: In Slovenia, alcohol abuse is strongly present. Harmful alcohol consumption is increasing among young people, therefore special treatment is needed, as well as actions to prevent an increase of harmful drinking in Slovenia. The purpose of this thesis was to study the existing measures for the management of alcohol consumption and to show their effect in preventing the consequences of harmful drinking.

Methods: A systematic literature review was employed, based on theoretical qualitative data collection method. We used the following databases: Slovenian Nursing Review, CINAHL, PubMed, and Slovenian Medical Journal. The following key words were used: 'alkohol', 'alkohol v Sloveniji', 'preprečevanje alkohola', 'uživanje alkohola', 'preventivni ukrepi pri alkoholu', 'preprečevanje alkoholizma', 'alkoholizem', 'alcohol measures effects', 'alcohol prevention effects', 'alcohol prevention', 'alcohol reduction'. Basic restrictive search criteria were: Slovenian and English language, publishing date 2008-2018, full text, PDF text format. Based on the keywords and restriction criteria, we included 10 results in the final analysis.

Results: The final content analysis included 10 studies that met all the search criteria. Hierarchically, the highest on the scale was one non-randomized study, followed by five systematic literature reviews, two individual correlation/observational studies, and two systematic overviews of descriptive studies. We identified 31 codes, which, in terms of interconnections and properties, were grouped into three substantive categories: harmful drinking of alcohol; measures; effectiveness of measures.

Discussion: Harmful alcohol consumption is increasing—not only in Slovenia, but also in the world. Slovenia has an active alcohol policy that limits the use of alcohol with laws, but this is not enough to reduce alcohol abuse, so research measures that would prevent and reduce harmful effects of alcoholic drinks are needed.

Key words: alcohol, alcoholism prevention, alcohol dependency, public health problem, prevention actions

KAZALO

1 UVOD	1
2 EMPIRIČNI DEL.....	5
2.1 NAMEN IN CILJI RAZISKOVANJA	5
2.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	5
2.3 RAZISKOVALNA METODOLOGIJA	5
2.3.1 Metode pregleda literature	6
2.3.2 Strategija pregleda zadetkov	6
2.3.3 Opis obdelave podatkov pregleda literature.....	7
2.3.4 Ocena kakovosti pregleda literature	7
2.4 REZULTATI	9
2.4.1 PRIZMA diagram.....	9
2.4.2 Prikaz rezultatov po kodah in kategorijah.....	10
2.5 RAZPRAVA	19
2.5.1 Omejitve raziskave.....	22
2.5.2 Doprinos za prakso ter priložnosti za nadaljnje raziskovalno delo	22
3 ZAKLJUČEK	24
4 LITERATURA	26

KAZALO SLIK

Slika 1: Prizma diagram	9
-------------------------------	---

KAZALO TABEL

Tabela 1: Rezultati pregleda literature.....	7
Tabela 2: Hierarhija dokazov	8
Tabela 3: Tabelarični prikaz rezultatov	10
Tabela 4: Razporeditev kod po kategorijah.....	18

SEZNAM KRAJŠAV

SZO

Svetovna zdravstvena organizacija

1 UVOD

Sindrom odvisnosti od alkohola je bolezen, ki vključuje pojave kot so neznosna želja po alkoholu, nadaljevanje pitja kljub pojavu škodljivih posledic. Alkohol je v svetu šesti najpomembnejši vzrok za prezgodnjo umrljivost in obolevnost, v Evropi pa celo tretji oziroma prvi med mladimi. Slovenija spada med najvišje porabnike alkohola v Evropi glede na število prebivalcev, posledično je med najvišjimi tudi po pojavnosti bolezni povezanih s alkoholom (Leš, 2009; Kolšek & Visnovič Poredoš, 2011; Košir & Talić, 2014). Uživanje alkohola spada med najpogostejše dejavnike tveganja za več kot 60 vrst bolezni ter poškodb, povzroča nasilje, kronične bolezni ter odvisnost, predstavlja javnozdravstveno breme, zaradi katerega je prisotna potreba po iskanju novih intervencij za preprečevanje in zmanjšanje pitja alkohola, ter zaradi alkohola povzročenih posledic (Kovše, et al., 2012; Lovrečič & Lovrečič, 2014).

Pomembno je pravočasno ozaveščanje prebivalstva o škodljivih posledicah pitja alkohola. Pri aktivnostih preventive (letaki, slike) moramo biti pozorni, da se javnosti ne predstavi kot promocija alkohola. Prevenicijo lahko usmerimo na celotno prebivalstvo, preko vzgoje, zakonov, ipd., usmerjena je lahko na posameznika, družino, ki je ogrožena zaradi alkohola, preko socialnih delavcev ali zdravstva. Uporabljamo jo tudi pri že obolelih, pri katerih je namen preprečevanje poslabšanja zdravstvenega stanja (Leš, 2009).

Pri obravnavi alkoholne problematike bi bilo potrebno usmeriti pozornost predvsem na mladostnike, saj so v obdobju razvoja bolj dovzetni za škodljive posledice alkohola, predvsem pri dozorevanju možganov. Trenutno je poudarek na mladini, saj so razne raziskave pokazale, da je pitje v obdobju odraščanja rizično za nastanek odvisnosti od alkohola. Če posameznik začne uživati alkohol v mlajši dobi starosti, ima večje tveganje za razvoj alkoholizma v odrasli dobi (Ariyoshi, 2010; Govier & Rees, 2013; Zorko, et al., 2013). Ključnega pomena je, da se ugotovi zakaj je prišlo do zlorabe alkohola pri mladostniku, ter ali se zaveda posledic (Randolph, et al., 2013). Ugotovitve kažejo, da so študentje zdravstvene nege zaradi stresa, ki ga doživljajo poleg študijskih obveznostih ob srečevanju z delom v kliničnih okoljih, še posebej dovzetni za škodljivo rabo alkohola (Oliviera & Furegato, 2008). Pogled na alkohol se lahko razvije preko vzgoje v družini.

Če je alkohol v družini stalno prisoten in odnosi v družini negativni, če otrok nima spodbude ali pozitivnega učenja s strani staršev, je lahko ogrožen, za razvoj škodljivega pitja alkohola (Snow & Trowbridge, 2010; Pivač, 2013). Z zdravstveno vzgojo in poučevanjem o škodljivih učinkih alkohola je potrebno začeti že v mladostništvu. Potrebna je večja javna promocija in ozaveščanje posledic alkohola na posameznikovo zdravje, v ustni in pisni obliki (Kiernan, et al. 2012; Govier & Rees, 2013).

Zaradi pričakovanih kulturnih norm so tudi glede na spol prisotne razlike v sprejemanju ukrepov (Carey, et al., 2010). Moški uživajo večje količine alkohola kot ženske, vendar so bolj odzivni na preventivne ukrepe alkoholne politike (Disney, et al., 2013).

Leta 2003 je bil sprejet Zakon o omejevanju porabe alkohola, ki je bistveno pripomogel na področju zmanjševanja alkoholne problematike v Sloveniji (Kerstin Pertič, 2014). Obvezna predavanja ali motivacijski pogovori so v praksi bolj učinkoviti kot elektronski preventivni programi (Carey, et al., 2010). Družbene navade ter informiranost o učinkih alkohola imata bistven pomen pri zmanjšanju škodljivega pitja pri mladih (Ramovš & Ramovš, 2011). Po opozorilih Svetovne zdravstvene organizacije (SZO), moramo pri izboljšanju socialnega in ekonomskega stanja zaradi nepravilne rabe alkohola, uporabiti holističen pristop, ki povezuje različne vire in udeležence na vseh področjih, torej alkoholna politika, pri kateri je potrebno kontinuirano spremljanje in posodabljanje. Njen cilj mora biti preventiva zdravja in dobrega počutja, pri tem pa upoštevati kulturne in druge osebne razlike prebivalcev (Kerstin Petrič, 2013).

Z namenom zmanjšanja porabe alkoholnih pijač, je bila v Parizu ustanovljena listina za pomoč evropskim državam, pri oblikovanju alkoholnih politik Evropska listina o alkoholu. Namen alkoholne politike je varstvo prebivalstva pred škodljivimi posledicami alkohola, poseben poudarek je na zaščiti mladostnikov, ter majhnih otrok. Sklopi alkoholne politike zajemajo različne cilje in strategije omejevanja alkohola, kot so cene in dostopnosti do alkohola, ozaveščanje ljudstva o posledični nevarnosti alkohola, ter aktivno omejevanje pozitivnega reklamiranja za prodajo alkoholnih pijač, ki bi spodbujala porabo alkohola (Kerstin Petrič, 2014).

Alkoholna politika obsega 10 sklopov:

- Seznanjanje in izobraževanje (poučevanje, vzgoja);
- Javna, zasebna in delovna okolja (prepovedi, varnost);
- Vožnja pod vplivom alkohola (zmanjšanje posledic);
- Dostopnost do alkoholnih izdelkov (omejevanje škode, mladoletne osebe);
- Oglaševanje alkoholnih izdelkov (manjša izpostavljenost promociji alkohola);
- Zdravljenje (dostopnost);
- Odgovornost alkoholne industrije in gostinskega sektorja (omejevanje dostopnosti do alkohola, usposabljanje prodajalcev);
- Zmožnost družbe, da se odziva na škodo, povezano z alkoholom (vključevanje vlade v alkoholno politiko);
- Nevladne organizacije (podpiranje in spodbuda nevladnim organizacijam);
- Oblikovanje, uvedba in spremljanje politike (celotna alkoholna politika, zmanjšanje škode) (Radoš Krnel, 2013).

V Sloveniji je najbolj razvit sklop »Vožnja pod vplivom alkohola« (Radoš Krnel, et al., 2011).

Posamezno ukrepi kot je povišanje cen alkohola, nimajo bistvenega pomena pri zmanjševanju škodljivega pitja (Radoš Krnel, 2014). Svetovna zdravstvena organizacija navaja, da če želimo doseči željene rezultate kot so zmanjšanje ekonomskih, zdravstvenih in socialnih posledic zaradi alkoholne problematike, je potrebna celovita izvedba alkoholne politike. Mednarodno sta najbolj sprejeti dve kategoriji uspešnih ukrepov, prva je dostopnost do alkoholne pijače in tržna promocija, kamor spadajo določitev ur prodaje alkohola, cenovna podražitev, oglaševanje ter starostna omejitev kupca. Druga kategorija je informiranje pri osebem zdravniku ter kazenske posledice za vožnjo v alkoholiziranem stanju (Kerstin Petrič, 2014).

Vsi zdravstveni delavci se morajo zavedati posledic škodljivega pitja alkohola, saj lahko le tako zagotovijo jasne in točne informacije za paciente. Z motiviranjem in poučevanjem nudijo posamezniku podporo, ki jo potrebuje za vzdrževanje varnega pitja alkohola. Prvi korak je pravilno identificiranje oseb ogroženih za razvoj škodljivega pitja, ter njihovo okolico, saj mladostniki pogosto posnemajo dejanja svojih staršev. Zato je pomembno, da medicinska sestra ne obravnava le posameznika, temveč v obravnavo vključi tudi

njegovo družino (Davies, 2012; Govier & Rees, 2013). Zdravstveno osebje mora biti ustrezno izobraženo in kompetentno za delo z mladostniki, ki imajo prisotne težave z alkoholom. Prepoznati morajo nevarnosti alkohola, ter ustrezno ukrepati. Vloga medicinske sestre pri preprečevanju zlorabe alkohola ima poudarek na zdravstveni vzgoji in ustrezni komunikaciji. Medicinska sestra mora vzpostaviti zaupanje, ter medsebojno spoštovanje s pacientom, da bi bila komunikacija med njima uspešna (Kiernan, et al. 2012). Pravilen pristop, ter aktivna zdravstvena vzgoja s stani medicinske sestre, imata majhno, vendar pomembno vlogo pri zmanjševanju uživanja alkohola. Če medicinska sestra že pri intervjuju posameznika o njegovih pivskih navadah, pristopi pravilno, ter z odprto komunikacijo, ima to pozitiven učinek na posameznikovo počutje, ter njuno nadaljnjo sodelovanje. Vloga medicinske sestre pri izvajanju intervencij je svetovanje, spodbujanje in motivacijski pogovori, nadzor, ter kratke intervencije ki imajo pozitiven učinek na pacienta (Littlejohn & Holloway, 2008; Hamilton & Baker, 2013; Platt, et al., 2016).

Na podlagi pregledane strokovne in znanstvene literature ugotavljamo, da rezultati opravljeni raziskavi kažejo pozitivne učinke uporabe ukrepov za obvladovanje alkoholne problematike pri namenu zmanjšanja škodljive rabe alkohola. Ugotovili smo da je v Sloveniji škodljiva raba alkohola zelo pogosta, zato je zelo pomembno da poznamo stare in odkrijemo nove ukrepe za obvladovanje alkoholne problematike, ter jih pravilno uporabimo.

2 EMPIRIČNI DEL

Diplomsko delo temelji na podlagi sistematičnega pregleda literature. Vključuje dva cilja in dve raziskovalni vprašanji.

2.1 NAMEN IN CILJI RAZISKOVANJA

Namen diplomskega dela je proučiti ukrepe za obvladovanje alkoholne problematike, ter na podlagi zbiranja podatkov, prikazati njihov učinek pri preprečevanju posledic zaradi škodljivega pitja.

Cilji:

C1: Proučiti ukrepe za obvladovanje alkoholne problematike v Sloveniji.

C2: Ugotoviti učinek uporabe ukrepov za obvladovanje alkoholne problematike, pri preprečevanju posledic zaradi škodljivega pitja alkohola.

2.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Na osnovi pregledane literature smo oblikovali naslednja raziskovalna vprašanja:

R1: Kateri so ukrepi za preprečevanje alkoholne problematike v Sloveniji?

R2: Kakšen učinek ima uporaba ukrepov za obvladovanje alkoholne problematike, pri preprečevanju posledic zaradi škodljivega pitja alkohola?

2.3 RAZISKOVALNA METODOLOGIJA

V diplomskem delu smo uporabili sistematičen pregled literature. Pregled temelji na teoretični kvalitativni tehniki zbiranja podatkov.

2.3.1 Metode pregleda literature

Za iskanje slovenske literature smo uporabili elektronsko bazo podatkov Obzornik zdravstvene nege ter Zdravniški Vestnik.

Ključne iskalne besedne zveze v elektronski bazi podatkov Zdravniški Vestnik so bile: »alkohol«, »alkohol v Sloveniji«, »preprečevanje alkohola«, »uživanje alkohola«. Omejitveni kriteriji iskanja: slovenski jezik, leto izdaje 2008-2018, celotno besedilo, PDF oblika besedila.

Ključne iskalne besedne zveze v podatkovni bazi Obzornik zdravstvene nege: »alkohol«, »preventivni ukrepi pri alkoholu«, »preprečevanje alkoholizma«, »alkoholizem«. Omejitveni kriteriji iskanja: slovenski jezik, leto izdaje 2008-2018, celotno besedilo, PDF oblika besedila.

Za iskanje tuje literature smo uporabili elektronsko bazo podatkov CINAHL, ter PubMed. Ključne besedne zveze v bazi podatkov CINAHL so bile: »alcohol measures effects«, »measures in alcohol policy«, »alcohol prevention effects«, »alcohol prevention«. Omejitveni kriteriji iskanja: angleški jezik, leto izdaje 2008-2018, celotno besedilo člankov, recenzirani članki, PDF oblika besedila.

Ključni iskalni besedni zvezi v podatkovni bazi PubMed sta bili: »alcohol reduction«, ter »alcohol prevention«. Omejitveni kriteriji iskanja: angleški jezik, leto izdaje mlajše od 10 let, celotno brezplačno besedilo člankov, meta analize, ter starost preiskovancev nad 19 let.

2.3.2 Strategija pregleda zadetkov

V tabeli 1 so navedene ključne besedne zveze, ki smo jih uporabili v podatkovnih bazah, za iskanje literature. Za uvrstitev zadetkov v nadaljnjo analizo smo postavili vključitvene in izključitvene kriterije, ki so bili ustrezna vsebina, leto izdaje, ter članki z dostopnim celotnim besedilom. Skupno število zadetkov iskanja v bazah podatkov je bilo $n=1335$, elektronski viri raziskovalnih člankov v polnem besedilu $n=1335$, ostalih virov v polnem besedilu ni bilo. Na podlagi pregleda naslovov in izvlečkov zadetkov je bilo izključenih $n=1123$, $n=79$ je bilo ustreznih glede na postavljen kriterij. Zaradi neustreznosti vsebine je bilo izključenih še $n=46$ zadetkov. V natančno analizo članka se je uvrstilo $n=33$

zadetkov, za končno analizo in uporabo v raziskavi, glede na ustreznost vsem vključenim kriterijem se je uvrstilo n=10 člankov. Zadetke pregleda literature smo v poglavju rezultati predstavili s PRIZMA diagramom.

Tabela 1: Rezultati pregleda literature

Podatkovna baza	Ključne besede	Število zadetkov	Izbrani zadelki za pregled v polnem besedilu
CINAHL	»alcohol prevention«, »alcohol measures effects«, »measures in alcohol policy«, »alcohol prevention effects«	1031	5
Obzornik zdravstvene nege	»alkohol«, »preventivni ukrepi pri alkoholu«, »preprečevanje alkoholizma«, »alkoholizem«	189	1
Zdravniški Vestnik	»alkohol«, »preprečevanje alkohola«, »alkohola v Sloveniji«, »uživanje alkohola«	7	2
PubMed	»alcohol reduction«, »alcohol prevention«	108	2
Skupaj:		1335	10

2.3.3 Opis obdelave podatkov pregleda literature

Pri pregledu literature smo izvedli kvalitativno analizo podatkov. Uporabili smo tehniko kodiranja in oblikovanja vsebinskih kategorij. Pregledana literatura je bila analizirana na osnovi kvalitativne analize podatkov (Vogrinc, 2008). V PRIZMA diagramu smo predstavili potek obdelave podatkov.

2.3.4 Ocena kakovosti pregleda literature

Izbor literature temelji na vsebinski ustreznosti in aktualnosti. Vključili smo strokovne članke in raziskave na dokazih podprte prakse, ki vsebinsko temeljijo na ukrepe za obvladovanje alkoholne problematike. V Sloveniji je število opravljenih raziskav o

ukrepih za obvladovanja alkoholne problematike malo, poudarek je večinoma na zdravljenju alkoholizma. Kakovost dobljenih virov, ki smo jih uvrstili v končni pregled literature in obdelave podatkov, smo določili s pomočjo hierarhije dokazov (Polit, 2008, cited in Skela Savič, 2008). V končno vsebinsko analizo smo vključili 10 raziskav, glede na ustreznost vsem postavljenim kriterijem iskanja. Hierarhično je najvišje na lestvici 1 nerandomizirana raziskava, sledi ji 5 sistematičnih pregledov literature in 2 posamezne korelacijske/opazovalne študije, ter 2 sistematična pregleda opisnih študij.

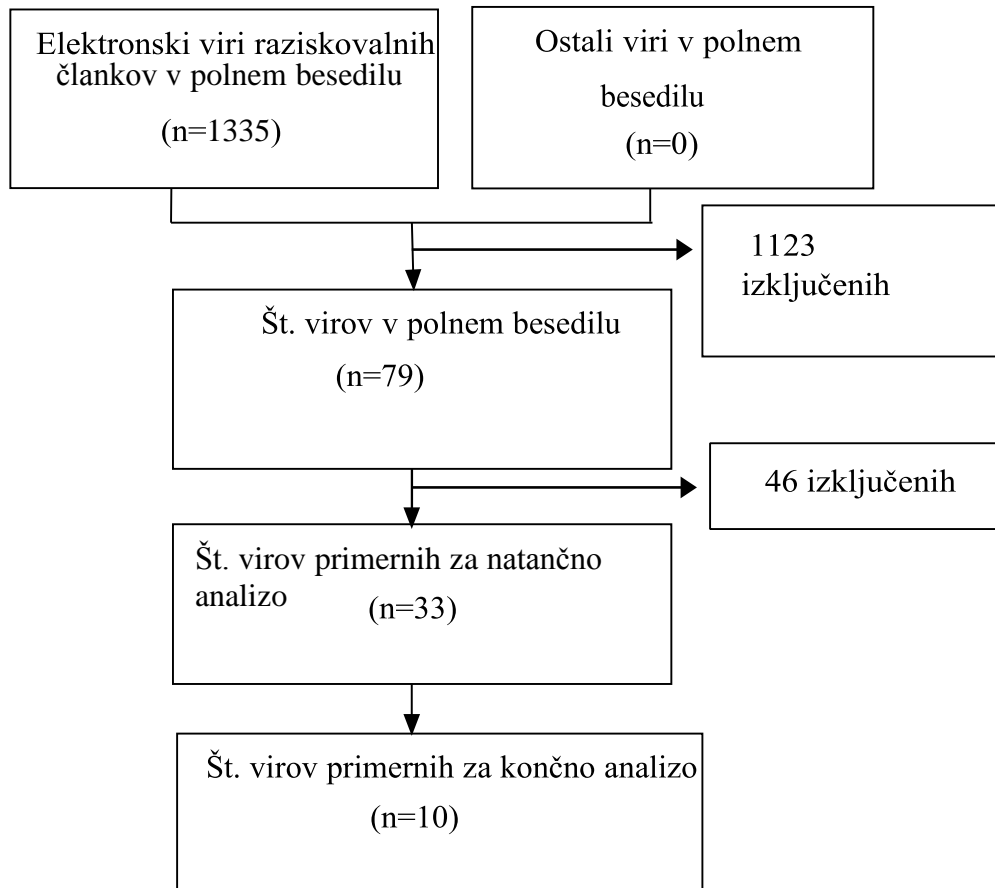
Tabela 2: Hierarhija dokazov

Nivo 1
a) Sistematični pregled randomiziranih kliničnih študij =0 b) Sistematični pregled nerandomiziranih študij =0
Nivo 2
a) Posamezne randomizirane klinične študije =0 b) Posamezne nerandomizirane študije =1
Nivo 3
Sistematični pregled korelacijskih/opazovalnih študij =5
Nivo 4
Posamezne korelacijske/opazovalne študije =2
Nivo 5
Sistematični pregled opisnih/kvalitativnih/fizioloških študij =2
Nivo 6
Posamične opisne/kvalitativne/fiziološke študije =0
Nivo 7
Mnenja avtorjev, ekspertnih komisij = 0

(Vir: Polit, 2008, cited in Skela Savič, 2008)

2.4 REZULTATI

2.4.1 PRIZMA diagram

Slika 1: Prizma diagram

2.4.2 Prikaz rezultatov po kodah in kategorijah

S pomočjo analize člankov smo v Tabeli 3 predstavili ključna spoznanja, glede na avtorja, leto objave, raziskovalni dizajn, ter raziskovalni vzorec. Članke smo v tabeli predstavili glede na abecedno zaporedje priimkov avtorjev.

Tabela 3: Tabelarični prikaz rezultatov

Avtor	Leto objave	Raziskovalni dizajn	Vzorec (velikost in država)	Ključna spoznanja
Carey, et al.	2009	Pregled literature	/	Mladostniki obsežno uživajo alkoholne pijače, saj se ne zavedajo nevarnosti ter posledic, ki jih alkohol povzroča na zdravstveno stanje. Ker mladostniki veliko časa preživijo v igranju računalniških igrice, na internetnih omrežjih, ter drugih aktivnostih na računalnikih, je bil računalnik izbran, kot način kako mladostnike motivirati za izobraževanje, ter ozaveščanju o škodljivih posledicah alkohola. S pomočjo pregleda literature, je bilo s strani avtorjev ugotovljeno, da ukrepi za preprečevanje alkoholnega pitja, opravljeni preko računalnika, zmanjšujejo količino, ter pogostost uživanja alkohola med mladimi. V primerjavi z raznimi raziskavami, ki temeljijo na

Avtor	Leto objave	Raziskovalni dizajn	Vzorec (velikost in država)	Ključna spoznanja
				rezultatih uvedbe ukrepov za preprečevanje alkoholnega pitja, so se ukrepi opravljeni preko računalnika dokazali enakovredne drugim vrstam ukrepov.
Hagger, et al.	2011	Kvantitativna raziskava	V raziskavi je sodelovalo 281 zaposleni iz treh različnih podjetij, izbranih glede na lokacijo East Midlands, Velika Britanija. Omejitev je bila starost nad 18 let.	Raziskava je potekala tako, da so preiskovanci navedli svojo povprečno količino porabe alkohola v določenem času. Nato so bila vsem preiskovancem predstavljena predavanja o škodljivem vnosu alkohola in zdravstvenih koristih z ohranjanjem alkohola v mejah smernic. Nazadnje so bili soočeni z mentalno simulacijo. Uporabljena je bila prilagojena različica scenarija glede na posameznika. Skript je bil modificiran, da bi se skliceval na ciljno obnašanje ohranjanja alkohola v varnih mejah. Mesec dni kasneje so preiskovanci ponovno navedli količino popitega alkohola v času po stimulaciji. Rezultati raziskave so pokazali 22.15% zmanjšanje količine škodljivega pitja alkohola.

Avtor	Leto objave	Raziskovalni dizajn	Vzorec (velikost in država)	Ključna spoznanja
Harris, et al.	2010	Sistematični pregled korelacijske študije	/	Škodljiva uporaba alkohola med mladimi je vedno bolj pogosta in predstavlja veliko tveganje za prezgodnjo smrtnost. Pozornost je bila usmerjena na pitje alkohola med študenti, ugotovitve študije kažejo, da strožje uvajanje pravil o alkoholu, sčasoma omogoči manjši vnos alkohola pri študentih. Razne študije ugotavljajo, da se študentje pozitivno odzivajo na stroga pravila šolske alkoholne politike. Zaradi strahu pred posledicami kršenja pravil šole, se alkoholno pitje še posebno pri mladoletnih osebah zmanjša. Strogo uveljavljanje pravil s strani dekanov, je bilo ugotovljeno kot pomemben element učinkovitega preprečevanja alkoholnega pitja med študenti.
Holmila, et al.	2009	Pregled literature	/	Da bi imeli ukrepi za preprečevanje škodljivega pitja alkohola pozitiven učinek, je potrebno da so dobro sprejeti med posamezniki. Opravljena je bila analiza podatkov, ki je pokazala, da so med ljudstvom najbolj sprejeti ukrepi kot so: prepovedana prodaja alkoholne pijače

Avtor	Leto objave	Raziskovalni dizajn	Vzorec (velikost in država)	Ključna spoznanja
				alkoholizirani osebi, nadzor v restavracijah, ter trgovinah, kjer se prodajajo alkoholne pijače, izobraževanje o posledicah in nevarnostih alkohola. Med najpomembnejše ukrepe so ocenili tudi strog zakon o prepovedani prodaji alkoholne pijače mladoletnim osebam, ter ključna preverjanja koncentracije alkohola v krvi pri voznikih. Ukrepe kot so, omejevanje dostopnih lokacij, ki prodajajo alkohol, ter določitev ur dovoljene prodaje alkohola, so ocenili kot manj uspešne pri preprečevanju alkoholnega pitja.
Yadav & Kobayashi	2015	Pregled literature	/	Mediji so uporabljeni kot sredstvo za promoviranje zdravega načina življenja, ter ozaveščanje o posledicah alkohola, kot so smrt zaradi vožnje avtomobila v alkoholiziranem stanju. Medijske dejavnosti vključujejo oglase v časopisih, radiih, televiziji, kinu, razstavljenе panoje, plakate, transparente... Posamezne študije o vplivu medijev na zmanjšanje posledic

Avtor	Leto objave	Raziskovalni dizajn	Vzorec (velikost in država)	Ključna spoznanja
				alkoholnega pitja, so pokazale minimalne razlike. Razne raziskave navajajo medije v kombinaciji z zakoni kot učinkovit način preprečevanja škodljivega pitja alkohola. Skupna analiza posameznih raziskav o vplivu medijev, pa ni pokazala dokazov, da so medijske kampanje zmanjšale tveganje za smrtne izide zaradi vpliva alkohola.
Makivić, et al.	2012	Pregled literature	/	Zaradi velike porasti alkoholnega pitja v Sloveniji je nujno potrebna preventiva in aktivnosti za preprečevanje škodljivega pitja alkohola. Še posebej je potreben poudarek na mladih uživalcih alkohola. Ni pomembno kako pogosto ponavljamo posamezne ukrepe, vendar je pomembno da začnemo ukrepe uveljavljati pravočasno. S pomočjo zbiranja literature so rezultati pokazali največji uspeh pri osebnih ukrepih z posameznimi povratnimi informacijami. Kot ostale ukrepe navajajo administrativne ali posamezne ukrepe, v natisnjeni ali

Avtor	Leto objave	Raziskovalni dizajn	Vzorec (velikost in država)	Ključna spoznanja
				internetni obliki. Motiviranje in spodbuda, nadzor, zakonske cenovne spremembe, zmanjšanje reklamiranja alkohola. Ukrepi kot so pogovor v skupini, gledališki nastopi ali izobraževanje rizičnih pivcev, niso bili ugotovljeni kot uspešne pri preprečevanju škodljivega pitja alkohola.
Munda, et al.	2016	Kvantitativna raziskava	V raziskavi je sodelovalo 217 študentov rednega študija zdravstvene nege 1. stopnje, na Fakulteti za zdravstvene vede v Mariboru.	Zaradi stresnih situacij tekom študija, ter praktičnega usposabljanja so študentje zdravstvene nege ogroženi za škodljivo pitje alkohola. Rezultati raziskave so pokazali, da je rizično pitje, močno prisotno pri več kot polovici anketiranih študentov zdravstvene nege. Prisotna je tudi razlika med spoloma, študentje moškega spola posegajo bolj po pivu, ženski spol pa se nagiba bolj k žganim pijačam. Rezultati prikazujejo potrebo po širšem vzorcu anketirancev, za nadaljnje raziskave o zlorabi alkohola med slovenskimi študenti. Uvesti je potrebno aktivnosti na področju ozaveščanja, ter promocije zdravja z

Avtor	Leto objave	Raziskovalni dizajn	Vzorec (velikost in država)	Ključna spoznanja
				zdravstveno vzgojo o škodljivih posledicah alkohola, kot so predavanja, delavnice, preventivni promocijski materiali (zloženske...).
Radoš Krnel, et al.	2011	Kvantitativna raziskava	V raziskavi je sodelovalo 173 akterjev na področju alkoholne politike v Sloveniji.	Akterji najvišje ocenjujejo področje alkoholne politike: Vožnja pod vplivom alkohola, sledilo je področje: Seznanjanje in izobraževanje, saj menijo da jih v Sloveniji najpogosteje izvajamo. Za omejevanje nevarnosti na cesti, zaradi voznikov pod vplivom alkohola, uporabljamo najučinkovitejše ukrepe. To so zakon o dovoljeni koncentraciji alkohola v krvi, naključna preverjanja količine alkohola v izdihu voznika, ter kazenski odvzem voziškega dovoljenja. Ugotovitev, ter mnenje avtorjev za izboljšanje preprečevanja škodljivega pitja je nadaljevanje aktivnosti na področju Vožnja pod vplivom alkohola. Za področje Seznanjanje in izobraževanje, menijo, da je precenjeno, ter bi

Avtor	Leto objave	Raziskovalni dizajn	Vzorec (velikost in država)	Ključna spoznanja
				ga bilo potrebno izvajati v kombinaciji z ostalimi ukrepi alkoholne politike.
Shakeshaft, et al.	2014	Pregled literature	/	Vključevanje skupnosti, bodisi finančno ali osebni pristop, se kaže kot zelo koristno pri preprečevanju škodljivega pitja alkohola in z alkoholom povezanih posledic. V primerjavi z postopnim zmanjševanjem pitja, ima pomoč skupnosti večji učinek na zmanjšanje uživanja in posledic pitja alkohola pri posamezniku.
Storvoll, et al.	2014	Pregled literature	/	Za obvladovanje alkoholne problematike je po državah Evrope razvita alkoholna politika. S pomočjo zbiranja literature, ter analize opravljenih tujih preiskav so avtorji ugotovili, da je močna povezava med posameznikovim zaupanjem v ukrepe alkoholne politike, ter vero v škodljive učinke alkohola. Rezultati so pokazali, da je stroga alkoholna politika dobro sprejeta med ljudstvom, še posebno ukrep kot je zvišanje cen alkohola. Vendar so navedli, da je glavni razlog za zmanjšanje vnosa

Avtor	Leto objave	Raziskovalni dizajn	Vzorec (velikost in država)	Ključna spoznanja
				alkoholnih pijač, strah pred možnimi nevarnostmi pitja alkohola.

Predstavljene članke v Tabeli 3 smo predstavili tudi v Tabeli 4, kjer smo jih uvrstili v 31 kod, ter jih glede na njihove medsebojne povezave združili v 3 kategorije. Kategorije so: škodljivo pitje alkohola; ukrepi; učinkovitost ukrepov.

Tabela 4: Razporeditev kod po kategorijah

Kategorija	Kode	Avtorji
Škodljivo pitje alkohola	»zloraba alkohola«, »posledice alkohola«, »alkohol v Sloveniji«, »primerjava glede na spol«, »tvegano pitje«, »ogroženost«, »alkoholizem«, »vožnja pod vplivom alkohola«, »zdravje«, »alkohol pri študentih«, »nevarnosti zaradi vpliva alkohola«.	Radoš Krnel, et al., 2011; Munda, et al., 2016; Harris, et al., 2010.
Ukrepi	»preventiva«, »promocija zdravja«, »zdravstvena vzgoja«, »delavnice«, »raziskave«, »zakoni o alkoholu«, »ozaveščanje«, »alkoholna politika«, »komunikacija«, »podpora«, »promocijski pripomočki«, »predavanja«, »zdravstven nega«, »obravnavna«.	Radoš Krnel, et al., 2011; Yadav & Kobayashi, 2015; Hagger, et al., 2011; Makivić, et al., 2012; Carey, et al., 2009; Holmila, et al. 2009.
Učinkovitost ukrepov	»učinek«, »uspešnost ukrepov«, »nove smernice«, »ugotovitve«, »nove raziskave«, »preprečevanje posledic škodljivega pitja«.	Yadav & Kobayashi, 2015; Shakeshaft, et al., 2014; Hagger, et al., 2011; Makivić, et al., 2012; Harris, et al., 2010; Carey, et al., 2009; Holmila, et al. 2009. Storrø, et al., 2014.

2.5 RAZPRAVA

Z diplomskim delom, ki temelji na podlagi sistematičnega pregleda literature, smo želeli preučiti ukrepe za obvladovanje alkoholne problematike v Sloveniji, ter prikazati njihov učinek pri preprečevanju posledic zaradi škodljivega pitja. Med zbiranjem podatkov literature, smo ugotovili, da je v Sloveniji opravljenih veliko raziskav na temo pitja alkohola, vendar ne preučujejo učinkov ukrepov za preprečevanje škodljivega pitja alkohola, kar je omejilo rezultate iskanja.

Munda s sodelavci (2016) navajajo, da so najbolj rizična skupina za razvoj škodljivega pitja alkohola, mladostniki. Izvedli so raziskavo na 217 študentih prve stopnje, rednega študija zdravstvene nege. Zaradi stresnih situacij tekom študija, ter praktičnega usposabljanja, študentje pogosteje uživajo alkoholne pijače. Z opravljeno raziskavo so ugotovili, da več kot 50% anketirancev tvegano uživa alkoholne pijače. Prisotne so bile razlike glede na spol, saj so rezultati prikazali večjo pojavnost alkohola pri moških študentih. Poleg nadaljnjih raziskav izvedenih na študentih v Sloveniji, avtorji menijo, da je potrebna pravočasna uvedba zdravstvene vzgoje, ter ozaveščanje študentov o posledicah in nevarnostih alkoholnega pitja. Uvesti bi bilo potrebno aktivnosti na področju javnega ozaveščanja mladih, ter promocijo zdravja z zdravstveno vzgojo o škodljivih posledicah alkohola, s pomočjo predavanj, delavnic, preventivnih promocijskih materialov kot so zloženke, letaki.

V raziskavi opravljeni na 173 akterjev na področju alkoholne politike v Sloveniji, je bilo s strani akterjev najvišje ocenjeno področje »Vožnja pod vplivom alkohola«, kar je tudi v praksi dokazano. Osredotočenost je namenjena predvsem zmanjševanju nivoja zakonsko dovoljenih promilov alkohola v krvi, ter preverjanju vrednosti alkohola v izdihu naključnih voznikov. Sledilo je področje »Seznanjanje in izobraževanje«, za katerega menijo, da je kot posamezno področje precenjeno, vendar se v kombinaciji s drugimi področji, pokaže kot koristno (Radoš Krnel, et al., 2011). Medijske kampanje so že dolgo uporabljene, kot orodje za spodbujanje javnega zdravja, ter ozaveščanje o posledicah škodljive rabe alkohola.. Poznamo reklamiranje s pomočjo oglasov, časopisov, radia, televizije, panojev, plakatov, zato sta avtorja Yadov & Kobayashi (2015), s pomočjo pregleda literature, preučila učinkovitost medijske aktivnosti za preprečevanje

alkoholnega pitja. Rezultati posameznih študij so pokazali minimalne razlike, skupna analiza študij pa kljub pričakovanjem, ni pokazala učinkovitega zmanjševanja uživanja alkoholnih pijač, ter preprečevanja smrtnih izidov, kot posledica alkohola. Avtorji Shakeshaft s sodelavci (2014), navajajo vključevanje posameznikove skupnosti, kot zelo koristno za zmanjševanje uživanja alkoholnih pijač, ter z alkoholom povezanih posledic. Vključevanje skupnosti kaže več pozitivnih rezultatov pri manjših alkoholnih vedenjih, ter poškodbah, kot pa pri hujših škodah in nesrečah. Rezultati so pokazali tudi, da ima vključevanje skupnosti večji učinek na posameznika pri preprečevanju alkoholnega pitja, kot pa naučeno postopno zmanjševanje pitja alkohola na teden.

Naše prvo raziskovalno vprašanje je bilo, kateri so ukrepi za preprečevanje alkoholne problematike v Sloveniji? S pomočjo sistematičnega pregleda literature smo ugotovili, da je področje preprečevanja škodljivega pitja alkohola v Sloveniji dobro razvito. Tako kot druge države smo tudi mi podprti z zakoni, reklamiranjem škodljivih učinkov alkohola preko medijev in socialnih omrežij, imamo dostop do informacij in zdravniških svetovanj o nevarnostih prekomernega uživanja alkohola, opravljenih je tudi vedno več raziskav in analiz literature na temo preprečevanja posledic alkohola. Harris s sodelavci (2010), navajajo alkohol kot eno najpogostejših tveganj za prezgodnjo smrt mladih in starejših oseb. S pomočjo pregleda literature so ugotovili, da strogo uveljavljanje pravil o alkoholu, sčasoma povzroči manjši vnos alkohola pri študentih. Agresivno uveljavljanje pravil s strani dekanov, navajajo kot pomemben element preprečevanja škodljivega pitja alkohola med študenti. Avtorji Hagger s sodelavci (2011), so opravili kvantitativno raziskavo na 281 zaposlenih iz treh različnih podjetij. Preiskovanci so bili izbrani glede na grafično lokacijo podjetja, ki je bila East Midlands v Veliki Britaniji. Omejitev preiskovancev je bila starost nad 18 let. Preiskovancem je bilo predstavljeno predavanje o škodljivi rabi alkohola in preprečevanju negativnih posledic, z ohranjanjem količine alkohola v mejah smernic. Na preiskovancih so uporabili mentalno stimulacijo, ki je bila scenarijsko prilagojena posamezniku, ter osredotočen na ciljno obnašanje ohranjanja alkohola v varnih mejah, kar je pokazalo pozitivne rezultate zmanjšanja pitja alkohola.

Namen drugega raziskovalnega vprašanja je bil raziskati kakšen učinek ima uporaba ukrepov za obvladovanje alkoholne problematike, pri preprečevanju posledic zaradi

škodljivega pitja alkohola. Zaradi velike porasti alkoholnega pitja v Sloveniji je nujno potrebno poiskati ukrepe, ki bi pokazali pozitivne rezultate pri zmanjševanju posledic zaradi škodljive uporabe alkohola. S tem se strinjajo tudi avtorji Makivić s sodelavci (2012), ki so s pomočjo zbiranja podatkov, ugotovili da je največji uspeh pri uporabi ukrepov kot so: presejanje, takojšnja aktivnost pri prisotnem pitju, motiviranje, spodbuda, nadzor, zakonske cenovne spremembe v smislu višanja cen, redkejše reklamiranje alkohola... Menimo, da bi aktivna uporaba teh ukrepov, pokazala pozitivne rezultate pri obvladovanju alkoholne problematike v Sloveniji. Ugotovili so, da ni pomembno le obnovitveno ozaveščanje o ukrepih, temveč da z ukrepi pričnemo pravočasno. Skupna ugotovitev vseh avtorjev je bila, da so mladostniki najbolj ogrožena skupina za razvitje škodljivega in nevarnega uživanja alkohola. Zato menimo, da je zelo potreben primeren pristop, ki bi dostopal do mlade populacije in bi mladostnike zanimal, ter motiviral za informiranje o škodljivih posledicah alkohola. To ugotovitev so upoštevali tudi avtorji Carey s sodelavci (2009), ki so opravili analizo podatkov, kakšen učinek ima na študente uporaba preventivnih ukrepov, preko računalnika. Mladostniki veliko časa preživijo na računalnikih, z igranjem računalniških igrice, spletnim izobraževanjem, internetnih družbenih omrežjih. Zato je bila izbira računalnika zelo primerna, kot način dostopanja in motiviranja mlade populacije, za izobraževanje o škodljivi rabi alkohola. Ugotovili so, da ima računalnik pozitivne učinke na zmanjševanje pitja pri mladih, deluje kot dostop študentu do preventivnih ukrepov pitja alkohola, ter je dokazano enakovredno učinkovitost, kot druge vrste ukrepov, ki smo jih navedli zgoraj.

Avtorji Holmila s sodelavci (2009), ter Storvoll s sodelavci (2014), so svoja dela posvetili odzivnosti populacije na ukrepe za obvladovanje alkoholne problematike. Ugotovili so, da ni pomembno koliko ukrepov uporablja alkoholna politika, temveč pri katerih je odziv populacije najvišji. Kot najbolj učinkovite ukrepe so posamezniki ocenili ukrepe, kot je prepovedana prodaja alkoholnih pijač, osebam, ki so v alkoholiziranem stanju, fizični ali videonadzor v restavracijah ali trgovinah, kjer se prodaja alkoholne pijače, splošno izobraževanje populacije o nevarnosti alkoholnih pijač. Močno podpirajo zakon o prepovedani prodaji alkoholnih pijač, mladoletnim osebam, ter menijo, da bi bil potreben strožji nadzor pri uveljavljanju tega zakona. Prisotna so bila nesoglasja glede ocenjevanja pomembnosti ukrepov kot so, dvigovanje cen alkoholnih pijač, omejevanje reklamiranja

alkoholnih pijač za prodajo. Ne podpirajo pogostejše izvajanje naključnih testiranj voznikov za ugotavljanje prisotne koncentracije alkohola v krvi, vendar se strinjajo da ima pomemben vpliv na zmanjševanje pojavnosti nesreč povzročenih zaradi vožnje v alkoholiziranem stanju. Ugotovljeno je bilo tudi, da posamezniki večinoma omejujejo vnos alkoholnih pijač, zaradi strahu pred posledicami ali možnimi nevarnostmi povzročenimi z alkoholom, kot zaradi želje po upoštevanju zakonov alkoholne politike.

2.5.1 Omejitve raziskave

Raziskava temelji na ukrepih za obvladovanje alkoholne problematike v Sloveniji, naš namen je bil preučiti ukrepe, ter prikazati njihov učinek pri preprečevanju posledic zaradi škodljivega pitja. Med zbiranjem, ter analiziranjem podatkov, smo ugotovili, da je v Sloveniji področje alkoholnega pitja dobro raziskano. Ker je alkohol v Sloveniji močno prisoten, imamo na voljo veliko literature na temo škodljivega pitja alkoholnih pijač. Raziskave, ki bi podprle ukrepe za obvladovanje alkoholne problematike v Sloveniji, pa so zelo redko izvedene, zato smo bili omejeni pri ugotavljanju učinkovitosti ukrepov za preprečevanje škodljive rabe alkohola v Sloveniji. Pri večini analiziranih člankov so opisani le avtorjevi subjektivni predlogi za zmanjšanje alkoholnega pitja, ki so koristni kot nasveti, niso pa podprti z raziskavami, kar je omejilo rezultate iskanja. Drugih omejitev ni bilo.

2.5.2 Doprinos za prakso ter priložnosti za nadaljnje raziskovalno delo

Diplomsko delo temelji na sistematičnem pregledu literature. V našem diplomskem delu smo obravnavali v današnjem času aktualen problem. Alkohol je po celem svetu prisoten še iz zgodovinskih časov. Kljub dostopni literaturi o posledicah alkohola, pa je njegova poraba vedno večja. Vedno bolj narašča, zato so potrebni z dokazi podprti ukrepi, ki bodo preprečevali oziroma manjšali prisotno svetovno problematiko alkohola. Naši rezultati so prikazali številne ukrepe, ki imajo pozitivne rezultate pri zmanjševanju škodljivega pitja alkohola med posamezniki. Naše ugotovitve pri analizi podatkov so podprte s strani različnih avtorjev. Prikazali smo veliko različnih ukrepov, ki so bili, ali bi lahko bili uporabljeni tudi v Sloveniji, zato menimo, da je naše delo kakovostno in ima doprinos za prakso. Menimo, da je dovolj predlaganih rešitev, ni pa dovolj raziskav, ki bi podprle te

predloge. Zato je potrebna izvedba novejših raziskav, ki vključuje tudi analizo pozitivnih rezultatov ukrepov za obvladovanje alkoholne problematike.

3 ZAKLJUČEK

V diplomskem delu je bil izpostavljen velik problem alkoholne problematike, ki pa nikakor ni izključen med mladimi. Alkohol med mladimi predstavlja velik problem, zato sta ključnega pomena ozaveščanje in uvajanje ukrepov za obvladovanje porasti uporabe alkohola in s tem povezanega škodljivega pitja, ter nadaljnjih posledic.

Naloga vseh zdravstvenih delavcev je preventivno ozaveščanje. Zdravstveni delavci pri delu, kot je odvisnost od alkohola morajo uporabiti vse koristne informacije, znanje in kompetence. Pri svojem delu morajo delovati terapevtsko, ter ohranjati terapevtski odnos z ustrezno komunikacijo. Pacienta obravnavajo celostno, holistično, s tem da nikakor ne obsojajo, ne diskriminirajo in stigmatizirajo. Vsak zdravstveni delavec mora biti profesionalen in ohranjati etičen odnos. Pri posamezniku ali kasneje pri pacientu, ki ima težavo z odvisnostjo od alkohola je potrebno pravilno in pravočasno ukrepati. Seveda bi lahko izpostavili njegov odziv, njegovo spoprijemanje, priznavanje odvisnosti in željo po zdravljenju. Vsak posameznik ima svojo zgodbo in ozadje, zakaj je do odvisnosti sploh prišlo. V sodelovanju s pacientom lahko odkrijemo vsa nihanja in odstopanja, ter željo po izboljšavi v zvezi z zdravljenjem.

Ključni dejavnik tveganja med mladimi predstavljajo študijske obveznosti, ter posledično stres, tako v šoli kot doma. Vse to posledično vodi v prekomerno pitje oz. uživanje alkohola. Dokazano je, da na odvisnost lahko vpliva tudi družba in odnosi, pitje v mladosti se lahko le še stopnjuje tekom življenja, s tem pa se posledično razvije tudi alkoholizem. Zdravstvene težave so lahko zelo hude in pustijo trajne posledice, tudi smrtnost. V Sloveniji bi se bilo koristno posvetiti glavnemu sistemskemu problemu uporabnosti alkohola. Potrebno bi bilo raziskati bistvo ozadja in tega, zakaj ravno pri nas prihaja do tako številčnega poseganja po alkoholnih pijačah, ter kako bi to preprečili ali omejili, pri tem bi lahko spremenili alkoholno politiko. Izobraženje je eden izmed ključnih dejavnikov, ki bi lahko pripomogel k preureditvi alkoholne politike, vendar bi moral zajemati vsa področja problemov, tveganj in odstopanj. Velik problem predstavlja tudi neustrezno ozaveščanje ljudi, saj mediji lahko poročajo kontradiktorno v zvezi z raziskano vsebino, kar vpliva na širšo populacijo in posledično predstavlja velik problem. Ozaveščanje bi bilo smiselno uporabiti za oba spola tako za ženske kot moške, pri tem bi

lahko izvajali promocijo, preko promocijskega materiala ali pa s projekti, kot so to že prikazali v preteklosti in sicer na podlagi mentalne stimulacije.

Tema našega diplomskega dela je aktualni problem, ne le v Sloveniji, temveč tudi v svetu. Je problem, ki vedno bolj narašča in je nujno potrebno ugotoviti potencialne rešitve. Naše ugotovitve pri analizi podatkov so podprte s strani različnih avtorjev, zato menimo, da je naše delo kakovostno. Na podlagi pregledane literature ugotavljamo, da so ukrepi za obvladovanje alkoholne problematike v Sloveniji dobro uporabljeni. Spoznali smo, da so ukrepi kot so zakon o dovoljeni količini alkohola v krvi pri voznikih, dobro sprejeti med prebivalci, vendar menimo, da je veliko ostalih ukrepov, ki smo jih s pomočjo prebrane literature navedli v diplomskem delu, ki bi se jih moralo v Sloveniji bolj natančno uveljavljati. Kot primer navajamo ukrep za omejevanje reklamiranja alkoholnih pijač, kjer opažamo, da je reklamiranje preko televizije, radijskih postaj omejeno, vendar so v večini večjih trgovin prisotni promotorji, ki spodbujajo nakup alkoholne pijače s plakati, ter brezplačnimi vzorci poskušanja. Menimo, da bi bil potreben poudarek na poučevanju mladine o škodljivi rabi alkohola, saj je pitje v mladostništvu pogosti vzrok za razvoj alkoholizma v odrasli dobi. Predlagamo izvedbo novejših raziskav, s katerimi bi bili ugotovljeni dodatni ukrepi za obvladovanje alkoholne problematike, ter raziskave, ki bi prikazale rezultate uporabe ukrepov za obvladovanje alkoholne problematike, pri količinski pojavnosti škodljivega pitja alkohola v Sloveniji.

4 LITERATURA

Ariyoshi, H., 2010. An Evaluation of Alcohol Dependence Prevention Measures at a Japanese Newspaper Company. *Alcohol Journal*, 58(10), pp. 433-436.

Carey, K.B., Carey, P.M., Henson, J.M., Maisto, S.A. & DeMartini, K.S., 2010. Brief alcohol interventions for mandated college students: comparison of face-to-face counseling and computer-delivered interventions. *Addiction*, 106(3), pp. 528-537.

Carey, K.B., Scott-Sheldon, L.A., Elliott, J.C., Bolles, J.R., Carey, P.M., 2009. Computer-Delivered Interventions to Reduce College Student Drinking: A Meta-Analysis. *Addiction*, 104(11), pp. 1807-1819.

Davies, N.J., 2012. Alcohol misuse in adolescents. *Nursing standard*, 26(42), pp. 43-48.

Disney, L.D., LaVallee, R.A. & Yi, H., 2013. The Effect of Internal Possession Laws on Underage Drinking Among HighSchool Students: A 12-State Analysis. *American Journal of Public Health*, 103(6), pp. 1090-1095.

Govier, A. & Ress, C., 2013. Reducing alcohol-related health risks: the role of the nurse. *Nursing standard*, 27(50), pp. 42-46.

Hagger, M.S., Lonsdale, A. & Chatzisarantis, N.L.D., 2011. Effectiveness of a brief intervention using mental simulations in reducing alcohol consumption in corporate employees. *Psychology, Health & Medicine*, 16(4), pp. 375-388.

Hamilton, I. & Baker, S., 2013. Nurses` role in tackling problematic alcohol use. *Practice Nursing*, 24(7), pp. 351-355.

Harris, S.K., Sherritt, L., Van Hook, S., Wechsler, H. & Knight, J.R., 2010. Alcohol policy enforcement and changes in student drinking rates in a statewide public college system. *Substance Abuse Treatment, Prevention and Policy*, 5(18), pp. 1-10.

Holmila, M., Mustonen, H., Österberg, E. & Raitasalo, K., 2009. *Public opinion and community-based prevention of alcohol-related harms*, 17(4), pp. 360-370.

Yadav, R.P. & Kobayashi, M., 2015. Effectiveness of mass media campaigns for reducing alcohol-impaired driving and alcohol-related crashes. *BMC Public Health*, 15(857), pp. 1-16.

Kerstin Pertič, V., 2013. Predlogi ukrepov. In: M. Zorko, T. Hočevar, A. Tančič Grum, V. Kerstin Petrič, S. Radoš Krnel, M. Lovrečič & B. Lovrečič, eds. *Alkohol v Sloveniji, Trendi v načinu pitja, zdravstvene posledice škodljivega pitja, mnenja akterjev in predlogi za učinkovitejšo alkoholno politiko*. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, pp. 102-119.

Kerstin Pertič, V., 2014. Razvoj alkoholne politike. In: M. Zorko, T. Hočevar, A. Tančič Grum, V. Kerstin Petrič, S. Radoš Krnel, M. Lovrečič & B. Lovrečič, eds. *Alkohol v Sloveniji, Trendi v načinu pitja, zdravstvene posledice škodljivega pitja, mnenja akterjev in predlogi za učinkovitejšo alkoholno politiko*. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, pp. 26-32.

Kiernan, C., Fhearail, A.N. & Coyne, I., 2012. Nurses` role in managing alcohol misuse among adolescents. *British Journal of Nursing*, 21(8), pp. 474-478.

Kolšek, M. & Visnovič Poredoš, A., 2011. Pivske navade uporabnikov spletne strani v Sloveniji. *Zdravniški Vestnik*, 80(10), pp. 676-683.

Košir, M. & Talić, S., 2014. Skupna pobuda na področju alkohola in alkoholne problematike. In: M. Košir, S. Talić, C. Klajnšček, V. Tonica, V. Kersnik & J. Pelosa, eds. *Skupne pobude na področju alkoholne in tobačne politike ter politike na področju prepovedanih drog v Republiki Sloveniji*. Slovenija: Inštitut za raziskave in razvoj »Utrip«, Rdeči križ Slovenije, Zveza društev na področju drog Slovenije in Mladinsko združenje Brez izgovora, pp. 10-11.

Kovše, K., Tomšič, S., Mihevc Ponikvar, B. & Nadrag, P., 2012. Posledice tveganega in škodljivega uživanja alkohola v Sloveniji. *Zdravniški Vestnik*, 81(2), pp. 119-125.

Leš, D., 2009. *Evalvacija projekta sporočilo v steklenici: diplomsko naloga*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo v Ljubljani.

Littlejohn, C. & Holloway, A., 2008. Nursing interventions for preventing alcohol-related harm. *British Journal of Nursing*, 17(1), pp. 53-59.

Lovrečič, B. & Lovrečič, M., 2014. Ocena zdravstvenih posledic tveganega in škodljivega pitja alkohola v Sloveniji v obdobju 2000-2010. In: M. Zorko, T. Hočevar, A. Tančič Grum, V. Kerstin Petrič, S. Radoš Krnel, M. Lovrečič & B. Lovrečič, eds. *Alkohol v Sloveniji, Trendi v načinu pitja, zdravstvene posledice škodljivega pitja, mnenja akterjev in predlogi za učinkovitejšo alkoholno politiko*. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, pp. 58-60.

Makivić, I., Kersnik, J. & Kolšek, M., 2012. Ukrepi za zmanjšanje tveganega škodljivega pitja alkohola v populaciji študentov: sistematični pregled literature. *Zdravniški Vestnik*, 52(3), pp. 236-245.

Munda, D., Hlastan Ribič, C. & Čuček Trifkovič, K., 2016. Uživanje alkohola med študenti zdravstvene nege. *Obzornik zdravstvene nege*, 50(3), pp. 232-236.

Olivera, E.B. & Furegato A.R.F., 2008. Nursing students` work, a risk factor for the consumption of alcohol and other drugs. *Revista Latino-Americana Enfermagem*, 16(especial), pp. 565-571.

Pivač, S., 2013. *Odnos študentov do alkohola in alkoholne problematike na višje in visokošolskih zavodih v gorenjski regiji: magistrsko delo*. Jesenice: Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice.

Platt, L., Melendez-Torres, G.J., O'Donnell, A., Bradley, J., Newbury-Birch, D., Kaner, E. & Ashton, C., 2016. How effective are brief interventions in reducing alcohol consumption: do the setting, practitioner group and content matter? Findings from a systematic review and metaregression analysis. *BMJ Open*, 6(8), pp. 1-17.

Radoš Krmel, S., 2013. Mnenje ključnih akterjev o ukrepih, izvajanju in vodenju alkoholne politike v Sloveniji. In: M. Zorko, T. Hočevar, A. Tančič Grum, V. Kerstin Petrič, S. Radoš Krmel, M. Lovrečič & B. Lovrečič, eds. *Alkohol v Sloveniji, Trendi v načinu pitja, zdravstvene posledice škodljivega pitja, mnenja akterjev in predlogi za učinkovitejšo alkoholno politiko*. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, pp. 89-90.

Radoš Krmel, S., 2014. Mnenje ključnih akterjev o ukrepih, izvajanju in vodenju alkoholne politike v Sloveniji. In: M. Zorko, T. Hočevar, A. Tančič Grum, V. Kerstin Petrič, S. Radoš Krmel, M. Lovrečič & B. Lovrečič, eds. *Alkohol v Sloveniji, Trendi v načinu pitja, zdravstvene posledice škodljivega pitja, mnenja akterjev in predlogi za učinkovitejšo alkoholno politiko*. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, pp. 106-130.

Radoš Krmel, S., Alberth, T., Omerzu, M., Švab, I. & Markič, M., 2011. Mnenje akterjev o izvajanju aktivnosti na področju alkoholne politike v Sloveniji. *Zdravniški Vestnik*, 80(6), pp 458-467.

Ramovš, K. & Ramovš, J., 2011. *Varovalni dejavniki pred škodljivim pitjem mladih*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.

Randolph, K.A., Archuleta, A., Smith, T. & Teasley, M., 2013. Beliefs about alcohol use among young during early adolescence. *Early Adolescent Beliefs about Alcohol*, 22(4), pp. 295-320.

Shakeshaft, A., Doran, C., Petrie, D., Breen, C., Havard, A., Abudeen, A., Harwood, E., Clifford, A., D'Este, C., Gilmour, S. & Sanson-Fisher, R., 2014. The Effectiveness of

Community Action in Reducing Risky Alcohol Consumption and Harm. *PLOS Medicine*, 11(3), pp. 1-12.

Snow, D. & Trowbridge, L., 2010. Predictors of alcohol abuse in college age drinkers: the role of family history. *Journal of Addictions Nursing*, 21(4), pp. 238-241.

Storvoll, E.E., Rossow, I. & Rise, J., 2014. Changes in attitudes towards restrictive alcohol policy measures: the mediating role of changes in beliefs. *Journal of Substance Use*, 19(1/2), pp. 38-42.

Zorko, M., Hočevar, T., Tančič Grum, A., Bajt, M. & Jeriček Klanšek, H., 2013. Alkohol in slovenski mladostniki v obdobju 2002-2010. In: M. Zorko, T. Hočevar, A. Tančič Grum, V. Kerstin Petrič, S. Radoš Krnel, M. Lovrečič & B. Lovrečič, eds. *Alkohol v Sloveniji, Trendi v načinu pitja, zdravstvene posledice škodljivega pitja, mnenja akterjev in predlogi za učinkovitejšo alkoholno politiko*. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, pp. 64-79.